

CANDELA

iese odată pe lună sub conducerea unui Comitet

Redacția și Administrația: Com. Valea-Lungă, jnd. Dâmbovița

ABONAMENTUL 4 LEI PE AN

După Paști....

S'a încheiat săptămâna bucuriei pentru Învierea Domnului, care, anul acesta, s'a serbat între pomii bogat înfloriți, fâlgânduind roada îmbelșugată. Viața chiamă pe om la muncă. Lumina soarelui de primăvară-i arată fecunditatea ogorul ce-l chiamă. Zilele aspre, harnice, binecuvântate cu spor, ne așteaptă.

Și, față de ele, sunt acum două feluri de oameni.

Pentru unii serbatoarea cea mare a fost prilej de mâncare cu ghiotura, de băutură cu nemiluita, de petrecere desfrânată, de injurături și bălăce, ori de nerușinată destrăbălare. S'au amestecat și s'au înjosit. Ce greu li cade acum să se ridice la lucru cu capul țăhănit, cu picioarele slăbite, cu mâinile șapene! Azi ei sunt mai puțin decât ce erau ieri.

Pentru alții n'a înviat Hristos. Nu s'au ridicat cu el în slavă! Ci

în mormântul părăsit de dănsul, s'au coborât!

Alții și-au căutat și de suflet. Bucuria lor a fost senină, blândă, curată. S'au apropiat de Dumnezeu apropiindu-se de oameni. Au simțit mai multă iubire de tot ce este, mai multă dorință de a folosi lor și tuturor, în același timp. Pentru dănsii a înviat Hristos, fiindcă însiși mai vii s'au simțit!

Și, în clipa când mâna se încoardă la muncă nouă, ei, ca înviași, cu viața mai multă pleacă la osteneala răsplătitoare.

N. Iorga

RĂZBOIAREA DIN SĂTMAR

La Sătmar, la granița între ungurime și românism, s'a declanșat marele proces intentat Sf. Sale Pr. G. Mureșianu și celor 14 țărani români cari și-au apărat cu vrednicie limba și credința strămoșenească de

coltopirea maghiară. Sentința a în-trecut așteptările. Se știa că vor fi condamnați, dar nu cu cea mai mare pedeapsă. Le-au făcut și această cinste fraților noștri, apărători ai credinței și ai culturii românești. Multime de jandarmi unguri au trebuit să fie de față, când s'a dat grozava sentință a răzbunării ungurești, de teama Românilor adunați la proces. N'a fost însă nevoie de jandarmi. Poporul nostru a ascultat în liniște, dar nu va uita. Condamnații au declarat că fac recurs la curtea de apel din Dobrișin. Slabă speranța! dar e bine, ca să se vadă că nu-i dreptate în Ungaria și întreaga Europă, să se convingă ce înțelege Contele Tisza, primul-ministru al Ungariei, prin.... împăcarea româno-maghiară!

Erau de altfel la proces și ziaristi streini, cari vor răspândi în presa europeană... bunul nume al justiției hunice. Zice-se că se va protesta la Papa Romei, la Împăratul-Rege de la Viena și ca se va vesteji în parlamentul din Budapesta, de către membrii partidului național român, nerușinata sentință din Sătmar... Toate ar fi bune.... Dar demn. firesc, cinstit și cu folos ar fi ca neamul întreg să se ridice și să însiereze pe rălăciții pretori ai justiției hunice-maghiare. Să arătăm tuturor că românimea întreagă suferă din pricina ranei care sângerează la Sătmar.... Și în acest timp, sus inimile! Așa numai o să pregătim din vreme și cu pri-căpere calea și mijloacele pentru ceasul când Dumnezeu ne va ajuta

să arătăm și noi care e dreptatea pentru neamul românesc!

M.

Procesul de la Sătmar sau geamantanul care lipsește

lațcovici a murit, Cătarău n'a fost prins la Usehiub și nici în România, cu toate că atâtea ziare românești au publicat înștiințarea de premiu a poliției din Dobrișin,— dar procesul contra preotului Murășan și a celor vre o treizeci de țărani, cari n'au primit după toată cuviința și cu toată supunerea pe vicarul sfărâmat de hombă, procesul acela s'a judecat.

De ce nu s'ar fi judecat în adevăr, odată ce Românii de dincolo nu vreau să se împace, cu gâtul în juvâțul întins de contele Tisza și odată ce prințul Carol al României culează să-si caute logodnică la Petersburg?

Acolo formele sunt expeditiv. Judecat, condamnat. Afară numai—ce-iace nu era de crezut—dacă procesul nu ar fi făcut parte din repertoriul diplomatic al d-lui Tisza, despre care se spune că ar fi un mare virtuoz, de să-l birne și pe semi-conaționalul său, contele Berchtold. Părintele Murășan o fi uitat povestea Slavului acela care, chemat înaintea Justiției maghiare, care și-a strâmbat cumpăna mai rău decât crucea coroanei Sfântului Ștefan, s'a prezentat cu geamantanul, declarând cu nevinovăție că s'a pregătit, ca un cunoscător al lucrurilor, pentru drumul la temniță.

Părintele Murășan e om nu tocmai tânăr și are familie și greutăți. Țăranii acuzați, tot așa: a început vremea lucrului la câmp! Atunci, a fost ce a fost: o patimă neînfrânată,

un vânt nebun, o voce a lui Dumnezeu (să sperăm că a Lui). S'au mișcat clopotele în turnuri, inimile în trupuri, gurile au strigat, au lovit, se zice, pumnii. Li s'a părut oamenilor că în biserică lor intră Satana și strigă ungurește. Și-au făcut de cap: pietrele drumului au început să zboare, se zice, în jandarmi, cari, deveniți prudenți în fața morții, n'au tras. Dar atunci era atunci și acum e acum. Oamenii au gustat temnița preventivă...

La Sătmar s'a strâns multa lume: conducători români, intelectuali gazetari. Justiția ungară a fost destul de bună ca să ridice acolo o tribună de pe care s'a auzit departe—și aici, la Bucureștii aliaților, cari, de altfel n'au ca oaste de cât pe calicii pe cari i-a mărturisit și înaintea judecătorilor Papp János dela Oradea-Mare. A fost svon în ziare... Și peste granițele Ungariei și peste granițele noastre se va ști cum s'a judecat popa românesc care a stârnit pe Cătlăraș și a pregătit astfel de moarte pe Iașcovici.

Din tot răul iese un bine. Căci așa e deprins Binele pe lume să nu iasă la iveală decât de sila Răului, care e harnic, să-i gătească peirea. Bine o să iasă și din procesul dela Sătmar. Unde e proces, e ceartă, e neînțelegeră, e nedreptate și dreptate, și dreptatea poate ieși prin sentința judecătorilor, dar și *contra* ei. Și a ieșit!

Dar, cetind ce-a zis părintele, ce diceau țărani, oameni prigonți și răscăjiți cu toții, cu casa lor, cu ogorul lor, cu biserică lor, cari deci vroiau să se știe că n'au făcut nimic, că deci au dreptate, mă gândesc că un om fără casă, fără ogor, fără biserică, un *nebum* ar fi putut argumenta că are dreptate tocmai în felul opus, arătând că *da*, a fă-

cut ceva, că acel lucru l-a făcut el, și nu altul, și că va fi *ndușu* de aceasta până la moarte.

Dar pentru aceasta ar fi trebuit ca și conducătorii noștri, intelectuali noștri, gazetarii noștri să fi adus la Sătmar, pe lângă atâtea argumente de drept și cutii de penițe, și câteva geamantane, ca ale Skovcului aceluia.

Cine știe? Poate cu toată casa, biserică și ogorul, ar fi găsit vre-un amator. Și ar fi produs un mai mare efect decât toate apărările de sine și de alții: singurul care trebuie când te judecă dușmanul!

(N. Românesc)

N. Iorga

„Mica Biblie cu icoane“ adusă iar în judecata Sf. Sinod.

„Cel târziu la mână, cu multă minte este, iar cel iute la nebuute înalță nebuna... Cel târziu la mână, este mult mai mare decât un vilcaz și cel ce știe a stăpâni sufletul său, decât cel ce ia o cetate... pentru că... „Cel ce sapă groapa, însuși va cădea în ea și piatra cădea va asupra celui ce o roagă, togolește“ Prov. 14/29, 16/27, 26/27

În toamna anului trecut, în ziua de 30 Octombrie 1913, în ultima ședință a Sf. Sinod, în ziua când membrii sf. Sinod, obosiți de prea multă ședere pe fotolurile acelu sfânt corp, lipsit de viață și de inițiativă nu luau parte la ședință decât pe hârtie, Arhiepiscopul Evghenie Piteșteanu, — Vlădica cel mai cochet, mai cântăreț, mai pretențios și mai impermeabil—vine la sf. Sinod cu un raport de un kilometru și cu o autoritate și grufază de August de circ, în fața fotelurilor sinodale goale și somnoroase, cere, nici mai mult nici mai puțin decât punerea la index și con-

demnarea atât a frumoasei cărțișoare «Mica Biblie» cât și a vrednicilor ei autori: P. S. Episcop de Huși, Nicodim, P. C. Arhimandrit Julius Scriban și P. C. Iconomi P. Savin, Directorii celor două Seminarii superioare din București și Iași.

Sf. Sinod, în plenitudinea lui formală—deși de fapt, după cum ni se afirmă, lipseau atâți membri în cât ședința nu putea fi declarată—luat la repezeală, în ultima zi de lucru, aprobă fără nici o discuțiune propunerea P. S. Arhiepiscopului Evghenie și aprobă și condamnarea «Micii Biblii» ca și condamnarea autorilor ei, arătați mai sus.

Autorul cărții principal, Episcopul Nicodim și P. S. Arhiepiscopul Antim Botoșeneanu, Vicarul Mitropoliei de Iași, au fost, în mod brutal, împiedicați de a se opune consumării acestui act sălbatic, susținut de Arhiepiscopul Evghenie, apărat de Mitropolitul Primat I. P. S. S. Conon și mai ales acoperit politicește cu imaculata (?) proaspăta manție episcopală a Vlădicăi Olteniei, Sofronie.

Din nenorocire pentru Biserică, actul acesta sălbatic, păgănesc, nu a rămas închis în nenorocitul palat de lângă nenorocita Biserică a nenorocitului Mitropolit Antim.

Furios și grabnic la mânie ca toți Neronii păgâni, îndemnat și împins de la spate de și mai păgâneștii I. P. S. Sale colaboratori în «comisia biblică» sinodală I. P. S. Sa D-l Dr. Conon Mitropolitul Primat și Președintele Sf. Sinod, cere imediat Ministrului de Culte de pe vremea D-l C. Dișescu, executarea hotărârei Sf. Sinod, mai ales în ceiace privește condamnarea coautorilor «Micii Biblii» Directorii celor două Seminare superioare din țară.

Ministral respectiv, fie într'un moment de distracție, fie în extremis, într'un moment de multă julecată—ceiace e mai probabil—primind în copie

spre executare decisiunea Sf. Sinod din ședința sa de la 30 Octombrie 1913, nu o rezolvă decât cu graba cu care și Sinodul o luase, într'un explicabil sentiment de dispreț, trimetând adresa celui mai mare om al Bisericii românești, nerezolvată, înapoi, fără nici o urmare, fără nici un comentariu.

Firește, o asemenea faptă, când s'a făcut cunoscută, nu putea rămâne neînșierată de opinia publică.

Presa mai ales, a fixat așa cum și trebuia, la stâlpul celei mai neomenoase infamii, lucrarea aceasta sinodala.

Oamenii bisericești competenți din țară și străinătate, au luat pe față apărarea cărții condamnate de Sf. Sinod. Preoți modești din toate unghiurile țării și luminătorii satelor adunați în cercuri culturale nu au găsit cuvinte cu care să înșiereze atitudinea aceasta vrednică de timpurile preistorice ale Sinodului românesc.

D-l Dr. N. Bălan, profesor la Seminarul Andreian din Sibiu, a făcut un studiu amănunțit pe care l'a publicat și în «Revista teologică» și în broșura aparte în care a pus la index în chip magistral tot raportul de condamnare a «Micii Biblii» însușit și cetit de Arhiepiscopul Evghenie și aprobat de sfântul Sinod, iar foaia noastră, a făcut luruină desăvârșită asupra autorilor principali ai aceste gafe sinodale, cari nu sunt alții decât vrășmașii Bisericii noastre naționale, recunoscuți mai înainte de Sf. Sinod.

În stârșit, lovitura Arhiepiscopului Evghenie, a dat lovitura cea mai grea Bisericii noastre.

Dacă în luptele de până acum, Sinodul Bisericii noastre, făcea lumii cunoștință cu imoralitatea unora dintre membrii săi, condamnarea «Micii Biblii» ne-a făcut cunoștință cu cea mai patentă ignoranță a mai tuturor Vlădicilor, ignoranță asociată în aceiaș măsură și cu invidie și răutate.

Și, de sigur, dacă I. P. S. Mitropolitul Primat, nu cerea Ministrului de culte executarea hotărârei Sinodului, poate că scandalul nu lua așa de mari proporții.

Că bine era, dacă Mitropolitul Primat, asculta de învățătura proverbilor lui Solomon: «Cel târziu la mânie, cu multă minte este, iar cel iute la nebunie, înaltă nebunie» și «Cel târziu la mânie este mai mare decât un vitez și cel ce știe a stăpâni sufletul său, decât cel ce ia o cetate»!

Dacă Mitropolitul Primat, lăsa vorba românului, să treacă o noapte peste mânia sa, și dacă nu mai publica în Revista sf. Sinod, raportul Arhiepiscopului Evghenie, poate că duhul îl lămură asupra necurăteniei Arhiepiscopului acela și scandalul măcar în parte, poate se evita.

Dar nu, Arhiepiscopul Evghenie, trebuia să ducă până la capăt opera sa diabolică și cum era în imediata apropiere a Mitropolitului nu l'a lăsat până nu s'a consumat infamia toată, fără să și amintească sârmanul de cuvintele prooroc: «Cel ce sapă groapă, însuși va cădea în ea și piatra căpătava asupra aceluia ce o rostogolește».

Dar, Mitropolitul Primat, s'a făcut vinovat și de altă greșală. După cum am vedea aci, I. P. S. Sa, ca Președintele sf. Sinod, are două măsuri.

Într'adevăr, în ultima ședință a sf. Sinod, sesiunea de primăvara anului 1912, s'a hotărât ca I. P. S. Sa, să facă mijloc la toate Eforiile, la ale caror Biserici, existau prin acte de fundațiune de către Sf. Sinod, ca să reînviințeze acele posesiuni. I. P. S. Sa, n'a făcut nici o mișcare.

La sesiunea de toamnă a sf. Sinod, în acelaș an, Arhiepiscopul Sofronie Craiova, azi, Episcopul Râmnicului, cerând socoteală Mitropolitului Primat, pentru neexecutarea hotărârei sf. Sinod în ultima zi a sesiunii de primăvară,

cu privire la îmbunătățirea soarelui Arhiepiscopilor titulari, I. P. S. Sa, a răspuns categoric, că o hotărâre a sf. Sinod, nu se poate executa, decât numai după ce sumarul ședinței în care e consentită acea hotărâre, se aprobă de sf. sinod, chiar, dacă sumarul, rămâne să se aprobe, la o viitoare sesiune.

Și n'a greșit I. P. S. Sa, când s'a declarat pentru această normă. Mai întâi că prin aceasta se exercita un control asupra desbaterilor sinodale și o-sebit de aceasta, se dă ocaziune unui membru care lipsește la o ședință, ca în ședința următoare să aducă lumină asupra unei chestiuni, care nu s'a discutat cu destulă competență.

Tot așa era cazul și cu «Mica Biblie». Chestia aceasta a venit în discuție, la Sinod, în ultima ședință a sesiunii de toamnă a anului 1913, prin surprindere, atunci când lipseau mulți membri. Orice s'ar fi hotărât atunci, nu era nimic definitiv, înainte de a se aproba sumarul acelei ședințe în prima zi a sesiunii de primăvară a anului 1914.

După logica și norma adoptată în ședința de toamnă a anului 1912, profesată chiar de Mitropolitul Primat Canon, trimiterea spre executare la Minister a hotărârei sf. Sinod dela 30 Octombrie 1913, precum și publicarea ei este o derogare cu nimic justificată a unui procedeu stabilit și nu reprezintă altceva, decât o meschină răzbunare împotriva celor mai buni fii ai Bisericii românești.

Greșala provenită prin nerespectarea acestei norme, apare cu atât mai monstruoasă, cu cât sf. Sinod, în plenul lui, în prima zi a sesiunii de primăvară a anului acesta, la citirea sumarului nefericitei ultimei ședințe a sf. Sinod în sesiunea de toamnă trecută, la propunerea P. S. Episcop Nifon a revenit asupra condamnării «Micii Biblii cu icoane».

Ba ceva mai mult: lasuși Arhiepiscopul Evghenie Piteșteanu, a trecut de partea «Micii Biblii cu icoane». Desigur, Cernăianu fiind departe în apropierea Episcopului Gherasim Safirin, Vlădica Evghenie, a fost lipsit de duhul lui.

Pe noi, bine înțeles, nu poate decât să ne bucure hotărârea Sinodului dela 5 Mai a. c. asupra «Micii Biblii».

Votul acesta, nu e răsvot. Dinpătrivă, votul de astătoamnă, era răsvot, cel de acum e vot luminat. Răsvot, este numai acțiunea Primatului, care în împrejurări analoge, execută hotărârile Sinodului, după norme diferite.

Suntem și noi de acord să credem, că «piatra a căzut peste acei cari au rostogolit'oa».

De aceea, noi repetăm iarăși sublimă cugetare a Proorocului Impărat: «Cel târziu la mânie, cu multă minte este, iar cel iute la nebunie, înalță nebunia...» «Cel târziu la mânie, este mai mare decât un viteaz și cel ce știe a stăpâni sufletul său, decât cel ce ia o cetate».

Așa Prea Sfințe Evghenie!

Cestor

Congresul Preoților și Asociațiunea preoțească

Într'un cerc restrâns de preoți din București, s'a plămădit ideia unui «Congres preoțesc». O foaie ce stă la dispoziția acelor preoți a lansat în țară ideia aceasta și ea, a prins.

Doar, suntem în sezonul *Congreselor și Grevelor*.

Traiful se scumpește, nevoile se înmulțesc și toate brezele simt nevoia de Congrese pentru a discuta

aceasta și spre a lua soluțiuni. Eu am fost dela început, hotărât protivnic acestei idei. Pe lângă că, un congres al preoților din toate Eparhiile țării, este necanonic, el este și vătămător. Într'adevăr, dacă nu toți preoții, dar și jumătate din ei or pleca din parohii, fie și numai pentru trei zile, ce se face turma, poporul?

Apoi adunarea unui așa mare număr de preoți, într'un Congres, ca toate congresele, și într'un oraș așa de cosmopolit ca București, își face cineva socoteala ce impresie va face?

Și care va fi rezultatul acestui Congres? Ce mai mult de cât o cheltuială de timp și de bani zadarnică?

Guvernul va face mai mult de cât a făcut și de cât o vrea el, pentru îmbunătățirea stării materiale precare a Clerului? Ferească sfântul...

Ah!... Par'că 'mi suflă cineva la ureche: cu ocazia Congresului, se va pune hazele Asociațiunii generale a Clerului și făcându-se Asociațiunea, un Preot mai rânzos se va alege Președinte și acest Președinte va reprezenta întreaga preoșime și ca atare se va impune în toate ocaziunile solemne și el va fi aproape mai mare ca un Vlădică. Președintele acesta, va intra în combinațiuni cu politicianii dela putere—cu toți li-rește—și va obține pentru sine ca și pentru cei câțiva din jurul său, câte o sinecură, câte ceva și așa mai departe.

Oare nu au ei și pilde în persoanele Președinților altor Asociațiuni a medicilor, a instituțiilor, a învă-

țalorilor, etc., etc. Congresul preoțesc nu este altceva, de cât mijlocul înjghebarii asociațiunii generale preoțești.

Și atunci suntem înțeleși.

Cu toate acestea, eu cred, că scopul acesta vanitos, nu trebuia urmărit cu atâta tenacitate, pentru că într'adevăr, congresul preoțesc, era cât pe aci să provoace un scandal sinodal și dacă azi, nu avem scandal, aceasta grație îndelung răbdătorului Mitropolit Primat I. P. S. S. Conon.

Cine a susținut când-va, necanonicitatea Consistoriului superior, a avut multă dreptate.

Dovada cea mai eloquentă s'a produs, zilele acestea.

Ideia Congresului preoțesc, a venit în ultimul Consistoriu în discuție.

Coi doi Mitropoliți, cari de câtăva vreme, după cât se pare nu o duc tocmai trandafiriu—au propus fiecare câte o soluție; al Moldovii aprobând Congresul propune numirea unei Comisii, care să întocmească programul acelu Congres, cel Primat a propus discutarea ideiei Congresului în Sfântul Sinod și punându-se la vot cele două propuneri, toți au votat pentru propunerea Moldoveanului, dând astfel un teribil vot de blam Primatului și Președintelui Consistoriului.

Au votat împotriva Mitropolitului Primat, până chiar și preoții din Eparhia I. P. S. Sale.

În ce relațiuni canonice, se mai găsește acum, acest Chiriarch cu subalternii săi? Nu e vorba, Mitro-

politul Primat, dacă persistă în hotărârea I. P. S. Sale, poate și acum opri pe preoții din Eparhia sa, de a merge la congres, cu tot votul Consistoriului.

Sunt și eu pentru un Congres, altul bine înțeles, de cât cel de azi. Sunt și pentru Asociație. Iarăș alta.

Frații preoți, ar trebui să tragă numai învățăminte din patania învățătorilor. Preoții și învățătorii trăiesc în acelaș mediu social și sarcina lor e aproape identică. La învățători, nu s'a putut face Asociație, înglobați în aceeaș masă cu Instituții—învățătorii dela orașe.—Experiența li-a dovedit lor, că o Asociație generală, nu ur reprezintă în mod real tot corpul dascăleșc, și de aceea, ei au dat o altă întocmire Asociațiunii lor.

Ei au Asociațiuni județene și aceste asociațiuni se vor federa, trimițând într'un Consiliu general câte un delegat și numai acest fel de Asociațiune va distruge Cloaca imorală și politică ce se înființase în fruntea Asociațiunii învățătoresci.

Tot așa ar trebui și la noi. Preoții s'ar asocia pe județe. Asociațiunile județene ar avea congresele lor în conferințele generale. Asociațiunile județene s'ar federa pe Eparhii sub președinția Chiriarchilor respectivi și Asociațiunile eparhiale s'ar putea federa într'una generală sub președinția Sf. Sinod.

Congresul general, s'ar putea organiza odată pe an, pe rând cu câte o cincime din membrii fiecărei Asociațiuni județene, așa ca fiecare preot

În timp de cinci ani să poată lua parte la un Congres.

Locul cel mai potrivit pentru Congresele generale preoțești, ar fi Monastirile mari de Călugări, iar biroul Congreselor generale preoțești să fie compus numai din Chiriarhi.

Modalitatea unei astfel de Asociațiuni, ar fi alta de cât Congresul de mâni, care se ține pe temelia unui teribil vot de blan, pentru primul nostru Ierarh.

Chiriarii, ar trebui să autorizeze pe preoți de a se constitui în asociațiuni județene și până într'un an de acum încolo, cu ajutorul lui Dumnezeu, am putea avea federate și Asociațiunile eparhiale ca și adunarea generală a Asociațiunii, după care s'ar putea începe și publicarea unui Buletin al Asociațiunii generale.

Și numai o astfel de Asociațiune și un astfel de Congres, vor fi streine de ambițiunea și vanitatea câtorva preoți din cutare oraș.

Ori un așa program, nu poate conveni de fel, preoților cari au emis ideia scandalosului „Congres Preoțesc”. În numerile viitoare vom publica statutul unei Asociațiuni județene.

Codr.

N. R. — Adăm că „Congresul preoțesc” s'a și regulamentat atât la Sf. Sinod cât și la Consist. superior. Nu suntem la secretele zeilor, să știm cum rămânem totuși în punctul de vedere exprimat de confrații Codreșcu și tot vom publica Statutul propus de D-aa.

Câteva cuvinte asupra

Episcopatului de azi

Citeam mai deunăzi prin jurnale, cum cutare Mitropolit sau Episcop, la gustul politicianilor dela coroana țării, a dat afară pe un protopop de ispravă, înlocuindu-l cu un depravat, pe care acelaș Ierarh, cu doi ani mai înainte îl măturase din această slujbă, tocmai că se convinsese de potlogăriile lui.

Altă dată, un biet preot, aruncat la o Biserică a unei Eforii, maltratat de slujbașii laici ai acelei Instituțiuni, căuta Biserica aiurea. Numitul preot, deosemena îmi confia, că ducându-se la cancelaria Ierarhului respectiv spre a căpăta deslușiri în cauză, acolo i s'a comunicat, că dacă vrea să izbutească, să se asigure și el de concursul vreunui Deputat ori Senator, căci altfel, Vlădica nu-l primește și nu-l satisface.

Pe un nenorocit de preot, care nu avea nici un alt cusur, de cât numai, că într'un rând la o alegere, vrusese să-și exercite năinfluențat de nimeni dreptul său cetățenesc, Ierarhul respectiv, cu Consistoriul lui cu tot și cu Protopopul de județ, l'au dat căteava tot timpul guvernării partidului politic ofensat de atitudinea acestui preot.

Alt preot care și-a făcut cutare gust în administrația bisericească, îmi istorisea, într'o vreme, că el se bucura de amiciția unui funcționar mare dela un Minister.

Fi bine, zicea el, funcționarul acesta, totdeauna, dimineața la ora 10 și jum., cheina pe cutare Chiriarch la telefon și dându-se drept Ministru, porunca aproape Chiriarchului să mă satisfacă. Desigur zicea mai departe el, că vlădica al meu lua chiar, poziție militară la telefon și în cele din urmă am fost satisfăcut.

Și cazuri de acestea se pot istorisi la infinit. Amestecul politicianilor, în conducerea Bisericii, a atins culmea scandalului. Parcă, înainte de legea clerului dela 1893,—cine-și aduce aminte—nu erea tocmai așa.

Eu însuși am fost martor, când o delegațiune de țărani din fundul unei Eparhii, au stat două zile la ușa cutărui Chiriarch, fără a se învrednici să-i vadă fața, în vreme ce, ciocoi cu giobene de un cot, cari nu și-au făcut cruce, de când i-a făcut mă-sa, intrau și ieșiau dela acel Chiriarch, cu la ei acasă.

Mi-aduc aminte, cuvintele unui Deputat bătrân și cu nițică frică de Dumnezeu: «Mă duc, zice el, la cutare Vlădica, pus la cale de un popă, care vroia să ia parohia altuia și 'i propun chestia aceasta. Bietul Vlădica, care ținea la mine, fiindcă mă știa mâna dreaptă a șefului guvernului, după discutarea mai multor soluțiuni asupra chestiunii, cu directorul cancelariei sale, îmi spune instârsit, că deși chestiunea erea așa de grea, totuș pentru hatârul meu, ea se poate rezolvi. În timpul acesta, în timpul în care un șef al bisericii, discuta avocațește cu directorul său mijloacele, de a servi un preot în ambițiunile sale pământești, lovind într'un preot nevinovat și neajutorit, în sufletul meu s'a produs o revoluție. Aș fi vrut să sbier în cancelaria aceia ierarhicească, unde nu se lucrează de cât în potriua intereselor bisericii. M'am oprit, pentru a nu proba lipsa de bună eviință. Totuș, la urmă, am mulțumit bătrânului Ierarh pentru bunavoință, comunicându-i că deocamdată nu mai persist în cererea mea. Am pus însă o întrebare acelui Ierarh: De ce Inalte Sfințe, nu dați o circulară, ca la Răsboi, prin care să interziceți mijlocirile politice în administrarea Bisericii? De ce?—Mi-a răspuns bătrânul Ierarh: «Pentru că noi în toată țara, suntem

opt Ierarhi, și unul vrea aceasta, iar ceilalți nu, și apoi șefii eparhiilor mai mici doresc după Eparhiile celor mai mari și singura cale ce-i poate avansa, este numai politica. De aceea, Ierarhul, care ar lua hotărârea aceia, ar risca să rămână fără scaun, sau în cazul cel mai rău să lancezească într'o Eparhie proastă».

Am luat bună ziua și am plecat scârbit din fața unui Vlădica așa de fricos de pierderea scaunului său și cu o așa de nenorocită mentalitate . . .

Și ca Ierarhul acesta, sunt mai toți Ierarhii țării noastre.

Firește, că pricina acestei nenorocite stări de lucruri, este și legea defectuoasă a alegerii Chiriarchilor, chestie, pe care noi am atins-o și în numărul trecut al acestei foi.

Poate că, schimbată legea electorală de azi și parlamentul compus din clemente distribuite din toate partidele, reprezentând voința reală a națiunii, alegerile de Mitropoliți și Episcopi vor da alte rezultate. Cine știe, când se va întâmpla aceasta, însă! Mai de grabă să impune modificarea actualei legi sinodale. Nu oamenii cari nu cred în Dumnezeu, trebuie să aleagă pe slujbașii săi. E un non-sens aceasta. Procedura actuală a alegerilor sinodale e un curat scandal. Vorbind, mai de una zi, cu nepotul unui Vlădica proaspăt, despre succesul unchiului său, dânsul, mi-a ripostat clatinând din cap: «și cu toate acestea, cât l'a costat pe el, Episcopia! De ar trăi o jumătate de veac, în scaunul de Episcop, încă nu și va achita polițele, semnate într'o singură zi. Și ca unchiul meu au pățit toți Vlădicii. Care Vlădica modern, azi, este bogat, cu toate lefurile lor? Crezi, că se prăpădesc, ei, făcând milostenii? Mai de grabă, au ei nevoie de milostenie. Ei, săraci, au de răscumpărat, cărțile». Am rămas uluit, buimăc, la auzul destainării acestia.

Abia atunci, am priceput eu justificarea amestecului politicii în Biserică. Vladicii cari dau bani pentru primirea cărjei ierarhicești, trebuie să dea încă și mai mari obligațiuni morale politicianilor.

Abia atunci mi-am dat seama eu, că Vlădica ales după actuala procedura electorală sinodală, nu e Ierarhul Bisericii lui Hristos, cât al Bisericii politice care l'a ales.

O Doamne, Isuse Hristoase ! Pe cine ai lăsat să te reprezinte, azi, în strălucita odinioară Biserică a țării Românești !

Hrisostomii și Capadochienii sfinți, se feriau de a primi darul preoției și Episcopiei, pentru care se simțeau nevrednici în Biserică românească, toți concubinari, imoralii și oamenii fără Dumnezeu, ambițioși, cari dispunând de flexibilitatea coloanei vertebrale și numărând arginți, ori semnând polițe girate, doresc Episcopie, o cuceresc fără nici o rezistență, ori frică de D-zeu.

Când va sosi sabia arhangelicească, care să curme scandalul acesta, ce ruinează pe cea mai bună Biserică a lui Hristos ?

Cui, Doamne, ai încredințat puterea de a lega și a deslega păcatele oamenilor ? Celor mai păcătoși dintre păcătoși ? Oamenii aceștia, cari cumpără puterea dată de Tine urmașilor tăi, mai au ceva rămas nevândut în sufletul lor ?

Marele Paul, se cutremura de greutatea apostolatului său, iar marele Hrisostom iată ce zicea despre un Episcop: «In episcop, nimeni nu voeste să vadă un om de o natură comună ci-l voeste inger liber de toate slăbiciunile oamenilor..... pentru că în general mărimea pacatului, se măsoară, nu după natura lucrării ci după rangul celui ce păcătuiește», pe câtă vreme, în Biserică țării noastre, toți nechemății, forțeară toate unile, pentru a urca trep-

tele celui mai înalt for bisericesc.....

De aceea, în locul bravilor Ierarhi, cari sfidau gnurile leilor și exilurile depărtate, azi, avem pe Ierarhii— în Biserică țării noastre—capitulați înaintea, nu numai a politicianilor de clasa I-a ci chiar înaintea agenților cluburilor politice.....

Am vrea să cunoaștem și noi, în istoria contemporană a Bisericii noastre, figura chiriarchicească, care să zică cuvintele adresate de marele Ignațiu al Antiohiei, Divului Traian, în momentul pronunțării sentinței de moarte: «Mulțumesc-ți Doamne, că mi-ai dat o așa iubire către tine și că mi-ai acordat legăturile Apostolului Pavel», politicianul și mare, care ar căuta să-l depărteze, căci, azi, de moarte unicească nu mai e vorba.

Am vrea să cunoaștem și noi, în istoria Bisericii noastre contemporană pe Ierarhul, care să fi atras într'atâta admirația suveranului său politic, încât să se fi învrednicit de cuvintele adresate de Valent Împăratul Bizanțului, Marelui Vasile: «Niciodată n'am auzit pe un Episcop, vorbindu-mi cu atâta fermitate».

Am vrea să avem și noi azi, nu Ierarh, nu ca marele Hrisostom, dar cu mult mai mic, care să se împotrivescă, nu capriciilor unei desmățate împărătese ca Eudoxia dar, măcar unui politician de clasa III-a și cu durere trebuie să mărturisim..... că cel puțin în țara românească, asemenea caractere sacerdotale... lipsesc.

Intr'adevăr, iată propriile cuvinte, pe care marele Hrisostom, le adresa episcopului tovarăș de exil Chiriarch spre îmbărbătare: «Nu te mălmi, dar, frate Chiriarch; pe mine, când m'au isgonit din Țarigrad, nu m'am grijit de nimic, ci numai ziceam în mine: de-i este voia împărătesii să mă herastruiască, herastruiască-mă, am pildă pe Isaia; de-i este voia să mă isgonească, isgoneas-

că-mă, al Domnului este pământul și plinirea lui; de va vrea să mă arunce în mare, îmi voi aduce aminte de Iona; de-i este voia să mă bage în groapă, am pe Daniil băgat în mijlocul leilor; de va vrea să mă ucigă cu pietre, am pe Ștefan, întâiul mucenic; de va vrea să-mi taie capul, am pe botezătorul Ioan; de va vrea să-mi ia averea, dacă o am, să o ia, căci gol am ieșit din pântecul maicii mele, gol mă voi și duce».

Ce cuvinte sublimе! Cât de dulce suna ele, pe limba unui urmaș al lui Hristos! Găsim și azi, în Biserica noastră, un singur Ierarh care să știe a se arăta brav. Înaintea celui mai nenorocit politician?

Oh.... nu—nu. Mai de grabă vom găsi Ierarhi, cari să ucigă, prin atitudinea lor lumească și streină sacerdoșului lor, și ultima licărire de credință religioasă în sufletele fiilor lor duhovnicești..... Căci ce alte urmări poate avea goana tuturor nechemăților spre Episcopie, slăbiciunea lor pentru politică și politicieni, instreinarea și neglijarea lor pentru Biserică, căci care Ierarh mai predică azi?

Judecând Ierarhia noastră de azi, nevolnicia și lipsa ei dela datorie, ne am mira de sigur, de unde mai e poporul nostru credincios.

Dar nu..... Ortodoxia noastră se datorește altor vremi, se datorește trecutului nostru ca și naționalitatea noastră. Vremurile trecute, nu fost mai turburi, mai nenorocite. Dumnezeu a fost însă atunci mai aproape de noi și Biserica noastră românească în trecut numără figuri ilustre ierarhicești. Noi ne fâlim și ne vom mândri cu un Iacob Stamate, Veniamin Costache, Grigorie, Varlaam, Dositei, cei doi Scribani—poate că viitorul ne va da și pe al treilea—Iosif, Melhisedec, etc. etc.

Azi, nu, azi, nu avem cu ce ne mândri. Ierarhia de azi, nu numai că nu

face nimic pentru propășirea Bisericii, dar Ierarhia aceasta, nu lasă nici măcar starea de somnolență religioasă de azi, neturburată Ierarhia de azi, din când în când, se dă în câte un spectacol așa de îngrozitor, încât prin acțiunea ei, pustiește Biserica lui Hristos, mai grozav ca toate acțiunile anticreștine.

Au fost și în Biserica veche certuri sinodale.

Se dedeau și atunci afară din slujba Ierarhi, cum au fost cazurile strălucitorilor Atanasie, Hrisostom, etc. etc.

Nenorocirile acelea se puneau la cale însă de Impărați și Dregători și ele în loc să slăbească, mai mult întăreau credința în popor. Ereau și atunci Sinoadе condannabile, cum a fost sinodul tâlhăresc dela Stejar, ele însă, în loc să slăbească mai mult ridicau prestigiul Bisericii. Ori cum, în ele nu se discutau patimele omenești ale Vlădicilor, cum e cazul la noi.

Slăbiciunile omenești ale Vlădicilor noștri sunt mai mult decât notorii. Sinodul nostru, a devenit aproape incapabil de a pune la cale o lucrare serioasă.

Sinodul nostru și membrii lui, se lasă influențați de afară, chiar de la vrășmașii Bisericii, tot spre a scadea autoritatea Bisericii.

Și până ce, nu se va separa Biserica de Politică, fața Sinodului de azi, nu se va schimba.

Biserica, indefinitiv, nu se va pierde. Ea e clădită pe piatra cea tare, pe care nici apa, nici vântul, nu o poate dărâma. Poate că cutremurul de azi, va întări și mai mult clădirea Bisericii noastre, de mâni.

Datoria supremă a Ierarhiei noastre însă... să se desmeticească.

Și celor mai vinovați ai nenorocitei stări de azi, a Bisericii românești, nu le-a trecut încă vremea căinței și întoarcerii lui Petru.

C.

Domnule Ministru *)

Biserica și clerul județului Dâmbovița, de mai bine 7-8 ani, se găsește pe un vulcan. Guvernarea conservatoare—să-i zicem mai bine tachistă—de la 1905, între alte nenorociri, pentru județul nostru, a venit și cu un protopop nou, în persoana precolului N. Popescu-Tăta, protopopul de azi. Poate, că nici politicianii cari l'au numit protopop atunci, nu s'au gândit, că tânărul licențiat în teologie, nou hirotonit preot, N. Popescu-Tăta, va fi atât de șnapan pe cât a fost, poate că și deprinderile politicianilor din fruntea treburilor politice de atunci, l-ar fi corupt, destul numai să afirm, că noul Protopop N. Popescu-Tăta, încă de la începutul carierei sale protopopești, a dat dovada celui mai versat șnapan în administrarea bisericii și clerului județului Dâmbovița.

În timpul protopopiatului său, nu s'a sfârșit biserică fără jaf și scandal, nu s'a făcut hirotonie fără jumuleală, nu s'a făcut mișcare în cler fără ca protopopul acesta, să nu aibă interes. Nu mai vorbesc de înființările de noi parohii. Înființarea de noi parohii crea cel mai abundent izvor de speculă pentru protopopul guvernului ante 1907.

Și la multe, la foarte multe din

*) Prima spre publicare, petițiunea aceasta, care s'a trimis încă de la 15 Aprilie a. c., D-lui P. Gărboneanu, Administratorul Casei Bisericii și rușii căruior autoritatea competență să dea atențiune au venită acestui document.

Nu de alta, dar, ca să nu mai avem nevoie de a reveni.

matrapazlăcurile acestui protopop, erau părtiași și doi Defensori eclesiastici, unul plecat odată cu guvernul lui 1914 și altul rămas încă în funcțiune.

Odată instalat în jilțul de protopop Iconomul N. Popescu-Tăta, a căutat să se cramponeze de el. Ca urmare, prin meșteșugiri și dedesupturi politice, Iconomul Popescu-Tăta rămâne protopop și sub guvernul chemat să stingă locul aprins în țară sub guvernul jubiliar.

Poate că guvernul acela, care e și cel de azi, în momentul critic în care a venit la putere, n'a avut vreme să se ocupe de neregulele unui mizerabil de protoiereu, ori poate că și atunci ca și acumă necesitățile politice, cerute de o lege electorală, care trebuie să fie înmormântată cât mai curând, au prețins, ca să se pună puțin colb peste trecutul acestui nemernic protopop.

Firește, protopopul în continuare sub guvernul lui 1907, a continuat și mai departe, nesuparat de nimeni, opera sa de jaf și de corupțiune în județ.

Eu, încă de pe atunci, preot supranumerar în parohia Valea-Lungă, unde paroh crea fratele acestui protopop șnapan, veșnic asuprit și nedreptățit, încă din 1909 prin diferite jurnale am semnalat abuzurile acestui protopop. Mai apoi, am făcut și petițiuni în regulă și Mitropolii, care însă în clipele de acută criză bisericească de atunci, nu s'a putut ocupa de plângerile mele, ca și ale altor colegi, în această privință.

În 1911, când mult, puțin, se stabilise puțină pace în Biserica, sfânta Mitropolie ne mai putând rezista revoltii preoților din județ, mai mult pentru curmarea unui scandal, a îndepărtat din funcțiunea de protopop al jud. Dâmbovița pe Icon. N. Popescu-Tăta, prin demisiune.

Deși îndepărtat din funcțiune, fostul protopop își menținea tupeul și blazonul și nu-i lipsea ocaziune, în care să nu se laude și să nu sperie pe preoți cu revenirea sa înfricoșată. Și atunci, parte din preoții jefuiți de acest șnapan, m'au silit pe mine, — pe atunci Directorul și Proprietarul gazetei populare «Dâmbovița», să cer sfintei Mitropolii, ca și Casei Biserici, examinarea și judecarea protopopiatului său. După multe articole energice scrise de mine în «Dâmbovița» parte din ele reproduse și în alte ziare, atât sfânta Mitropolie cât și Casa Bisericii s'au sesizat și ca urmare s'a numit o comisie mixtă de anchetă compusă din P. S. Arhiepiscopul Valerian, d-l C. Dobrescu subadministratorul Casei Bisericii și Preotul G. Gibescu subdirectorul sfintei Mitropolii.

La cercetare deși din cauza timpului protivnic, au lipsit prea mulți, dintre cei chemați, cu cei prezenți, s'a făcut destul de vădită acuzațiunea mea. Încă dela început, n'au lipsit insistențe pe lângă mine, de a mă face să tac.

P. S. Arhiepiscopul Valerian, la finele cercetării, în loc să-mi mulțumească că am descoperit o rană a Bisericii, prin amenințări aproape m'a făcut

să dau o declarație, că eu renunț la cele reclamate împotriva fostului protopop.

Firește, eu puteam da această declarațiune. Eu aveam să dovedesc autorităților, că nu calomniasem. Acțiunea de aci încolo, trebuia să devină publică. Și a și devenit.

Am fost chemați și la Consistoriu. Spre surprinderea mea, la Consistoriu, eu eram citat ca *Reclamant*. De ce? Eram eu, partea civilă, eram interesat? Nu. Odată cu desclădirea acțiunii publice, eu rămăneam în simplu rol de informator.

Partea interesată era *morala publică*, era sfânta Mitropolie și Casa Bisericii.

Dar nu... procesul acesta, avea să ridice mușamala de deasupra unui hoit înspăimântător. Ereau mânăși și funcționarii din preajma cancelariei sf. Mitropolii, dar mai ales doi mari Defensori eclesiastici și erau la mijloc și *interese politice*.

Și procesul se pune în scenă, în modul următor: Judecătorii procesului erau niște preoți, cari dacă nu aveau alt cusur, erau însă sub ascultarea unui politician mare din București, care face politică patetică și în jud. nostru Dâmbovița și care prin lacrămile și prin obligațiunile electorale, ale fostului protopop N. Popescu-Tăta, și luase angajamentul să-l curețe de aceste răni, ungându-l cu mireasma protecției sale.

Unul dintre Defensorii partași la hoțiile acestui protopop șnapan reprezintă la proces Casa Bisericii, iar celalt Defensor, se făcuse martorul

una mie două sute (1200). Amisem că Vlădica acesta se ocupă mult cu celireca, traducerea și tipărirea Evangheliilor și a Apostolului. Acolo se zice că Apostolii și Episcopii făceau ei înșiși cheltueli și jertfe pentru înființare de Biserici, nu că în cazul P. S. Sofronie să pună pe credincioși să strângă franc cu franc spre a le umplea buzunarele. Și apoi Apostolii și urmașii lor, nu aveau salarii dela Stat.

Statul pentru urmașii Apostolilor avea prosericerea.

N'am voi să credem— cum crede multă lume, că P. S. Sofronie, după cum a tipărit cărți pentru parale, tot așa sfințele și Biserici pentru arginși.

În cursul lunii Mai, au lucrat și Consistoriul Bisericesc superior și sf. Sinod.

În nici una din cele două adunări superioare ale Bisericii, discuțiunea, nu s'a ridicat la înălțimea ce s'ar pretinde. Anul acesta, la Sfântă Maria mare—15 August—se implinesc două veacuri dela martiriul familiei lui Constantin Brâncoveanu, pentru neam și pentru lege și deși lumea superioară cultă, deși Statul face pregătiri pentru această scumpă comemorare, organele superioare conducătoare bisericești habar n'au de aceasta. Ei trăiesc pe altă planetă.

Ce-i pasă Bisericii române de azi, de pomenirea celui mai mare sfânt al țării acestei?

Asta să fie grija ei? Doamne feroște.....

Încă o dovadă a stării de anarhie din cler: jurnalele ne aduc vestea, că mai zilele trecute, o Delegație de vre-o 50 de preoți din țară, s'au prezentat D-lui I. G. Duca Ministrul Cultelor, aducându-i mulțumiri pentru începutul de îmbunătățire adusă stării materiale a clerului. S'au ținut discursuri și s'a primit răspuns. A fost de față și D-l P. Gârboviceanu Administratorul Casei Bisericii. Mă rog: Preoții aceia au avut ori nu, autorizațiunea Preoților din țară? Mulțumiau Ministrului pentru ce? Pentru vre-o pomână? Merită Clerul îmbunătățirea cea așa de mult trâmbițată? Clerul nu are să zică nimănui, nici un altfel de merci decât prin muncă cât mai devotată și netrâmbițată.

Dar chestia cea mai importantă este aceasta: Preoții aceia, aveau și autorizațiunea

Chiriarchilor respectivi, pentru a reprezenta clerul țării în fața unor demnitari politici?

Noi știam că reprezentanții Bisericii și ai clerului, erau numai Chiriarchii, și regulile de disciplină bisericească, ar fi pretins, că dacă era locul exprimării unui sentiment de recunoștință către un demnitar al Statului, preoții aveau să se prezinte Chiriarchilor lor respectivi și aceștia trebuiau să exprime sentimentul acesta Demnitarului cu pricina.

Desigur, dacă Administratorul Casei Bisericii avea mai mult duh și dragoste de disciplina bisericească, trimitea preoții delegație a preoților la sf. Sinod. Așa ar fi fost mai frumos!

Economul D. Georgescu București, într'o scrisoare deschisă adresată unui coleg de redecație, publicată în «Gazeta Preoților» vorbind despre relele de cari suferă Biserica, se plânge și de neexecutarea hotărârilor sf. Sinod de către Guvern. Aluzio, desigur, la refuzul Ministrului de Culte, D-l C. Dicescu, de a executa pe cel dol Directori de Sominare mari din țară, coautorii «Micii Biblii» a căror pedepsire se hotărâse de sf. Sinod.

Evenimentele posterioare l'au convins de sigur și pe Economistul Georgescu, că D-l Dicescu, a fost foarte bine inspirat când a refuzat de a executa hotărârea acea a Sinodului, și exemplul acesta îl va face, credom și să convină cu noi, că în unele împrejurări, Ministrul de Culte nu greșeste dacă mai zăbovește cu executarea hotărârilor Sinodale.

Falsificarea lumânărilor de ceară, nu mai cunoaște margini. Biserici noi, cu picturi scumpe în doi trei ani, nu se mai cunosc, ea să nu mai vorbim despre suferința noastră a preoților și a binecredincioșilor, cari vin la Biserică. Și când te gândești la lefurile grase (600—700 lei pe lună) ale controlorilor de lumânări de ceară, recrutați de Casa Bisericii, din drojdia cluburilor politice! Cum se bățocorește, cum se aruncă în vânt Biserica și averea ei!